

sku stazu. Čitav rad nije doduše, neki jednoličan, jedinstven sistem na osnovi objavljene religije (osim nešto Jaroński, po gotovo opet M. Morawski). No — veli Gabryl — pored svega toga gledajući rad naših predstavnika na polju filozofije religiozne, sa žalosti treba ponoviti riječi: „Cudzie chwalicie, svego nie znacie“.

V. R.

Nešto k razumijevanju svečanosti jubilejskih sjedinjene Italije. Prof. u Bologni, pjesnik Giovanni Pascoli, lanjske je godine pobudio sve Talijane na misao, da proslave slavom nje dostojnom preporod Italije; neka je ta godina „sveta“ cijeloj Italiji. Novopoganski je pjesnik označio pravi karakter patriotskih svečanosti god. 1911. kano izraz ujedinjenih sila bezvjerja i prevrata. Proslava neovisnosti i jedinstva domovine tek je vanjska etiketa, pod kojom se kriju nastojanja neprijateljskih krugova Crkve; proslavu ovu upriličuje tek neznatni dio naroda, koji je znao drzovito i otvoreno zauzeti prva mjesta i masama vjernika nametnuti ropstvo savjesti. — Povijest tog događaja pokazuje, kako je letošnja „sveta“ godina i sva priprava na nju djelo kozmopolitskog slobodnog zidarstva. Cilj je slobodnog zidarstva očit kroz zadnjih 50 godina, da naime najprije unište svjetovnu vlast papinu, a onda zasegnu na duhovnu. Proglašenje Rima glavnim gradom ujedinjene Italije, bio je prvi javni korak uništenju papinske vlasti svjetovne, a prva pedesetgodišnjica je prvi korak u ostvarenju drugog dijela programa.

Moći tmne uzele su za pontifikanta „svetog“ ljeta britskog židova, a i velikog meštra slobodnozidarskog, koji je gradonačelnikom rimskim. Ernesto Nathan javno je priznao, da je god. 1911. triumf čovječanstva protiv tiranstva papinskog, pobjeda znanosti nad ignorancijom Vatikana. Slobodno je zidarstvo javno očitovalo, da su jubilejske svečanosti tek sjajan dokaz razvalinama papinskoga Rima. Lanjske je godine slobodno zidarstvo u Brüsselu obdržavalo kongres slobodnomislilaca, a na njemu je iznio neki talijanski brat, da je plan njihov, neprestano njihovo nastojanje, izazov protiv Pape. U planu se predlagala osnova za podignuće palače u

blizini Vatikana, u kojoj bi imao prostorije po Giordanu Brunu prozvani savez slobodnomislilaca i Ferrerova škola.

U siječnju 1911. pisala je talijanska loža okružnica na druge lože, u kojoj se veli, da u novoj godini energičnije istupe protiv katolika i pape. Trn je u oku slobodnom zidarstvu diplomatski vezovi s dvorovima, po kojim se priznaje papu suverenim gospodarom od strane raznih država; oni žele, da se ti odnošaji u „svetoj“ godini dokinu. Drugi je bio cirkular na carske dvorove, da se baš u toj godini posjeti Rim i tim ponizi Vatikan. Njemačkom caru Vilimu II. ložina je štampa propisala i način putovanja, jer su znali, da Vatikan u toj godini „žalosti“ ne prima posjete vladara.

Da, sv. Otac, a i cio svijet kršćanski, radi tih događaja 1911. proživljuje godinu „žalosti“, kako ju je u ožujku nazvao „Osservatore Romano“.

Ako li je ujedinjenje Italije iziskivala historijska i politička nužda, bilo je tome drugih puteva, a ne taj put nepravde i sile; bila bi Italija sretnija, a i vladajuća kuća, jer ta je „sveta“ godina zapravo proslava ne toliko kraljevine Italije, koliko većma republikanske Italije, kako je sam ministar izrazio, da Rim mora biti ili republikanski ili papinski. Ove su svečanosti zapravo tužna slava i samoj carskoj kući, koja je baš u toj godini morala čuti iz ustiju vođe socijalističkoga: „smrt kralju“.

Nesretne su i žalosne prilike u Italiji, a biva tako, što narod nema slobode očitovati volju i poslati u sabor svoje ljude.

Najljepši način proslave sjedinjene Italije bio bi, da je u toj godini ispravljeno ono, što se zla i nedostojna učinilo sv. Ocu za vrijeme pedesetljeća, ali se katolici tome ne mogu nadati, ne dadu slobodni zidari. (Usp. Linzer-Quartalschrift 1911. str. 556.—569.).

Dr. M. Beluhan.

Vjerska kriza u protestantizmu. Činjenica je, da u najnovije vrijeme protestantizam proživljuje vjersku krizu. Što je uzrok toj krizi?

Obrana vjere, a i predmet vjere u njih je posvema iskvaren, te se protivni ne samo sv. Pismu, već se ne može dovesti ni u sklad sa činjenici-

cama iskustva. Napustili su mnogi povjesnog Krista, njegovo Božanstvo, karakter objave u nauci, a i nadahnuće sv. Pisma, a od svega nauka sv. Pisma uzeta je tek gdjejeka činjenica, a sve je drugo napušteno, kano da nije ni objavljeno. Istinu, da Bog opstoji i da je Krist osoba povjesna stavili su na bazu, da ne može slabiju, naime na unutranje osjećaje srca, čuvstva, za koje nema čvrstog dokaza, a Krist i učenicima njegovi nijesu ih nikada postavili za dokaze vjere. Život duševni, koji se završuje sa sjedinjenjem s Bogom u ljubavi, ograničili su na neku sigurnost spašenja, neku samosvijest preporoda duhovnoga, dok se prema nauci Kristovoj sastoji u energičnim odlukama volje, koje se temelje na djelotvornoj poslušnosti spram zapovijedi Božjih. Sve ustanove, što ih je Krist ustanovio za uzdržavanje kraljevstva Božjega na zemlji, za čistoću nauka, za uzdržavanje i uvećavanje života milosti, protestanti naprosto ignoriraju, te protiv izričite odredbe Kristove, prepuštena je pojedinome vjerniku potpuna sloboda suda, a kakova obnova iznutra po njima je nemoguća. Protestantizam nosi uvijek na sebi žig opornosti i boja, iz kojega je i potekao. Na mjesto jedne, Kristom postavljene glave, koji ima svoj ugled i vlast od Krista, postavlja protestantizam državnu vlast, koju nije Krist nikada priznao odlučujućom u stvarima vjere, te na mjesto jedinstvenoga, živog organizma pomalja na površinu cio niz individua, koji se ne ravnaju po načelima Kristovim, već po subjektivnim nazorima; to glavarstvo ne čini prema Kristovim odredbama živo tijelo Kristovo, već tek u vanjskoj formi stoje jedan kraj drugoga, da ih svaki lahor vjetra vija i previja po volji. Protestantizam ne drži se Kristovih riječi: tko ima zapovijedi moje i drži ih, onaj je, koji mene ljubi, već žele biti s Kristom sjedinjeni tek slatkim osjećajima, nutrašnjim nadahnućima ne držeći zapovijedi. Agnosticizmu, skepticizmu i relativizmu bezbožne filozofije, koji se opiru svakoj vjeri, pripaja protestantizam elementar vjerske imanencije, po kojoj je kršćanstvo lišeno čvrste obrane, a popunjen sistem modernizma.

Križa današnja u protestantizmu

nije stadij prelaznog stanja, već posljedica unutrašnje polovičnosti i nedosljednosti, po kojoj reformatorsku Crkvu ne čeka druga sudbina, već ona, koju su proživjele tolike sljedbe krivovjerske prošastih vijekova, da naime ide neizbježivoj propasti svojoj. (Usp. Linzer Quartalschrift 1911. str. 473.—496.)

Dr. M. Beluhan.

Engleska „kraljevska biblija“. 20. ožujka ove godine slavila se u Londonu 300-godišnjica engleske „kraljevske biblije“ „Authorized Version“ kako pripovijeda P. Dr. E. Senter u zadnjoj svesci Quartalschrifta. To je prijevod učinjen po nalogu Jakoba I. od anglikanskih teologa, a objelodanjen po samome kralju 1611., te je propisan za anglikansku državnu crkvu. Svečanosti su prisustvovala glave državne crkve i zastupnici sviju anglikanskih sekta. Kralju je pružio nadbiskup od Canterburya sjajan uzorak prijevoda; ministar predsjednik Asquith pohvalio je djelo kano predragocjeno opće dobro svega engleskoga naroda, a predsjednik sjedinjenih američkih država Mr. Taft protumačio je u svojoj čestitici, kako je ovaj prijevod biblije dva englesko-saska naroda kroz ova tri vijeka tjesnije spajao no ista drugo.

Istina je, da je taj prijevod u vremenu ovih triju vijekova u vjerskom obziru, a i kao pismeni spomenik engleski veoma važan dokumenat bio, a još je i sada; mnogo je doprinio taj prevod tome, da se je u dalekim krugovima engleskoga protestantizma uzdržala vjera u Krista. Danas istina nije više ono, što je prije bila, izvor, zalog, simbol vjerskoga jedinstva, radi racionalizma tolikih anglikanskih sekta, ali je ipak „kraljevska biblija“ u Londonu klasično-literarno djelo engleskoga jezika. Ljepotu i veličajnost dikcije treba da zahvali ta biblija toj okolnosti, što su anglikanski prevodioci upotrebljavali katolički prijevod nov. zavjeta, koji je izdan god. 1582. u Reimsu po katoličkim prognanim teolozima. Anglikanski su učenjaci prvi tu okolnost priznali, te je Dr. Carleton, profesor univerze u Dublinu god. 1902. iznio o tome posebno djelo; drugi njihov teolog ne žaca se priznati, da svaka stranica N. Z. kraljevske biblije pokazuje tragove učenosti katoličkih prevodioca